

Vooronderzoek
aan de Schoolstraat te Ramsel
(Herselt)

deel I

Elly N.A. Heirbaut
Timothy Nuyts

LAReS

*Lowlands
Archaeological
Research
Service*

Colofon

Titel: Vooronderzoek aan de Schoolstraat te Ramsel (Herselt). Deel I.
Auteur: E.N.A. Heirbaut, T. Nuyts
Grafische illustraties/GIS: LAReS

Rapportnummer: LAReS-rapport 1153
Bekrachtigde archeologienota: ID 29940

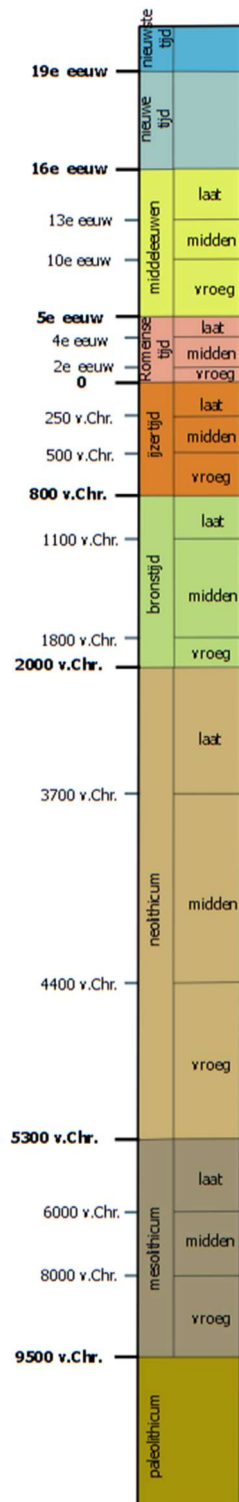
Projectleider: E.N.A. Heirbaut (OE/ERK/Archeoloog/2016/00162)
Veldwerkleider: Timothy Nuyts (OE/ERK/Archeoloog/2017/00175)
Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service
Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: november 2025
Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: overzichtsfoto t.h.v. proefsleuf 3

© LAReS. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Het chronologisch kader dient ter oriëntatie voor de verschillende archeologische perioden. De perioden zijn gevat in algemene tijdvakken, regionale verschillen zijn hier niet in opgenomen.

Deel I. Verslag van de resultaten van het onderzoek

Inhoudsopgave

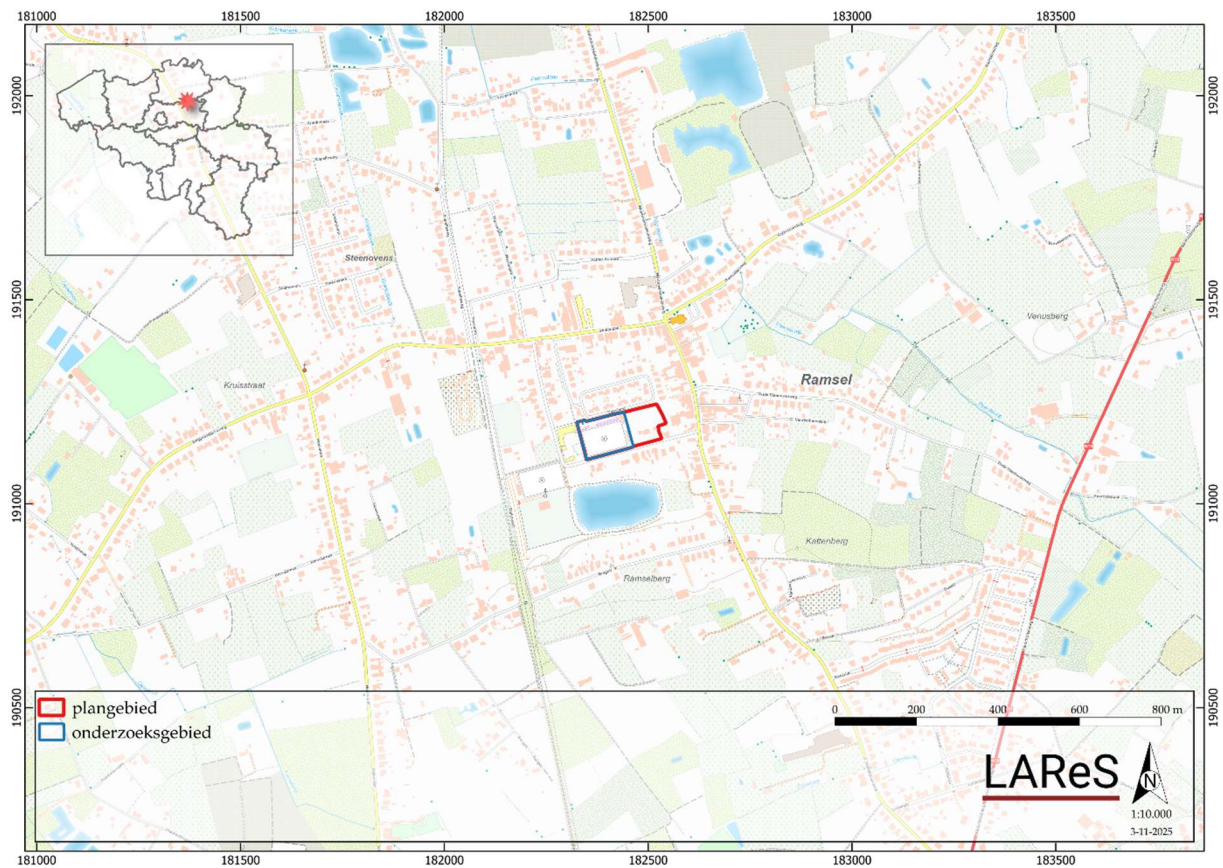
1. INLEIDING	6
1.1. AANLEIDING ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK: GEPLANDE WERKEN	7
1.1.1. BESTAANDE TOESTAND	7
1.1.2. NIEUWE TOESTAND	9
1.2. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	10
2. ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK	11
2.1. HISTORISCH KADER	11
2.2. ARCHEOLOGISCH KADER	11
2.2.1. CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS	11
2.2.2. OVERIGE INVENTARISSEN	12
2.3. LANDSCHAPPELIJK KADER	13
2.4. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	14
3. ONDERZOEKSOPDRACHT, METHODEN EN TECHNIEKEN	16
3.1. ONDERZOEKSSTRATEGIE	16
3.2. ONDERZOEKSVRAGEN	16
3.3. RANDVOORWAARDEN	17
4. PROEFSLEUVENONDERZOEK	18
4.1. METHODIEK	18
4.1.1. VOORGESTELDE PROEFSLEUVENPLAN IN HET PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	18
4.1.2. UITGEVOERDE PUTTENPLAN	19
4.1.3. ONDERZOEKSMETHODIEK TIJDENS HET VELDWERK	21
4.1.4. ONDERZOEKSMETHODIEK TIJDENS DE UITWERKING	22
4.2. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING EN BODEMOPBOUW	22
4.2.1. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	22
4.2.2. BODEMOPBOUW	23
4.3. SPOREN EN STRUCTUREN	27
4.4. VONDSTEN	31
5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	33
5.1. ANALYSE EN CONCLUSIE	33
5.2. AANBEVELINGEN	33
LITERATUUR	35

GERAADPLEEGDE WEBSITES	35
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	35
LIJST VAN BIJLAGEN	37

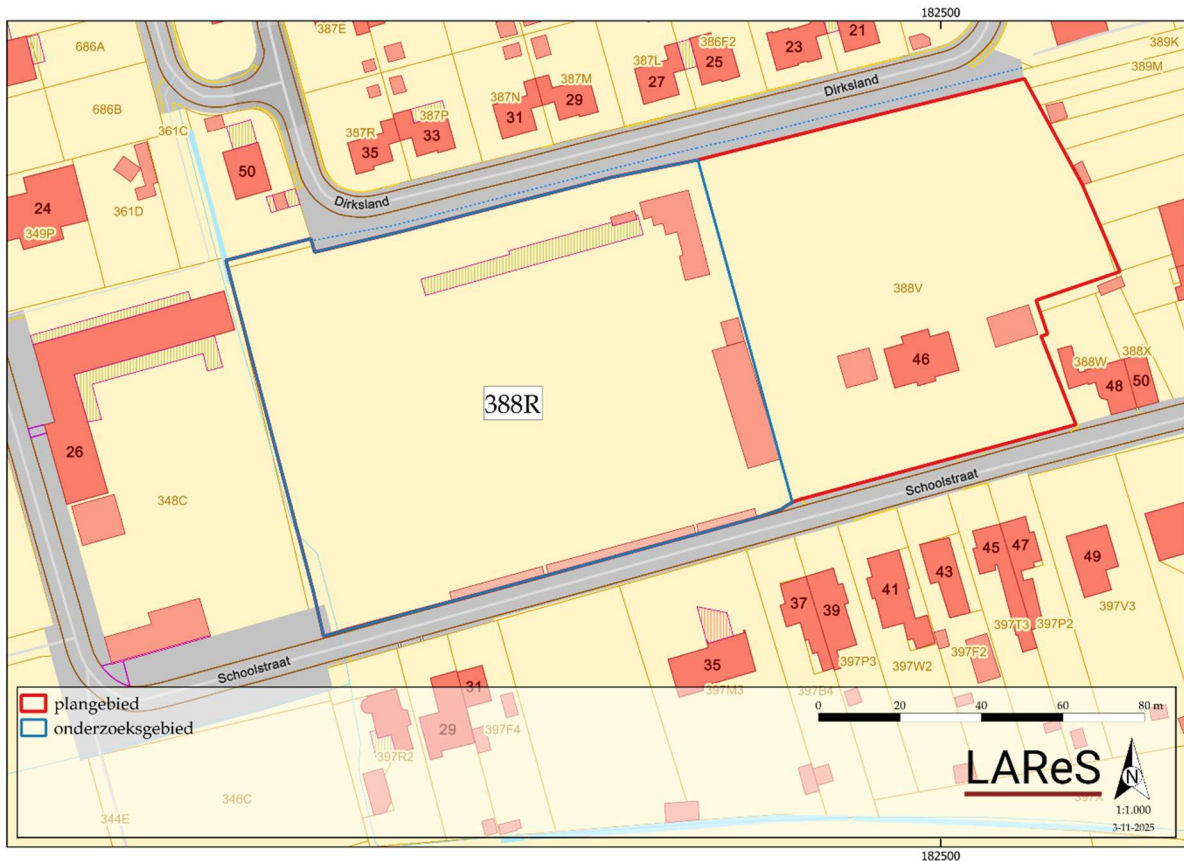
1. Inleiding

Het plangebied is gelegen tussen de Schoolstraat en Dirksland in Ramsel (gemeente Herselt, provincie Antwerpen). Het omvat twee percelen met een totale oppervlakte van ca. 17.839 m². Deze archeologienota handelt over de eerste fase van een nieuwbouwproject dat zich beperkt tot het westelijke perceel 388R (10.895 m²). Het plangebied is momenteel in gebruik als voetbalveld. De opdrachtgever plant op het terrein een verkaveling (Figuur 1 en Figuur 2).

Figuur 1. Plangebied op topografische kaart.¹

¹ AGIV 2025c.

Figuur 2. Plangebied op kadasterkaart (GRB-kaart).²

1.1. Aanleiding archeologisch vooronderzoek: geplande werken

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning voor een nieuwbouwproject is voor het plangebied een archeologienota opgesteld (onder de projectcode 2023C144).³

1.1.1. Bestaande toestand

Het plangebied bestaat uit twee percelen met een totale oppervlakte van ca. 17.839 m². Het westelijke perceel is in gebruik als voetbalveld inclusief kantines en andere gebouwen gerelateerd aan het voetbalveld. Dit betreft het onderwerp van dit bureauonderzoek, namelijk fase 1. Op het oostelijke terrein staat momenteel een villa. Dit perceel (388V) vormt geen onderwerp van deze archeologienota (Figuur 3).⁴

² AGIV 2025b.

³ HEIRBAUT & JENNES 2023a; HEIRBAUT & JENNES 2023b.

⁴ HEIRBAUT & JENNES 2023a, 10.

1.1.2. Nieuwe toestand

Voor fase 1 plant de opdrachtgever alle voetbalgerelateerde zaken te verwijderen. Nadien wordt het terrein verkaveld (Figuur 4). Het gaat om 19 loten voor halfopen en gesloten bebouwing. Aangezien het een verkaveling betreft, is onbekend wat de impact van de toekomstige bebouwing zal zijn. Voor een verkaveling dient altijd rekening gehouden te worden met het volledige verkavelingsgebied.⁶

Figuur 4. Inplantingsplan nieuwe toestand.⁷

⁶ HEIRBAUT & JENNES 2023a, 11.

⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer; HEIRBAUT & JENNES 2023a, 11.

1.2. Administratieve gegevens

Naam site	Schoolstraat, Herselt
Ligging	Schoolstraat z.n., 2230 Herselt
Kadastrale gegevens	Herselt, 3 ^e afdeling, sectie H, perceel 388R
Bounding Box	X Y
	182264 191025
	182610 191211
Onderzoek	Archeologisch vooronderzoek
Projectcode	2025I308 (proefsleuvenonderzoek)
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Timothy Nuyts, LAReS
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162 Timothy Nuyts: OE/ERK/Archeoloog/2017/00175
Termijn	oktober 2025
Geplande ingreep	verkaveling
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 17.839 m ²
Oppervlakte werken	ca. 10.895 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Doelstelling	Het doel van deze nota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) en archeologisch vooronderzoek na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief en hoe hiermee dient omgegaan te worden
Thesaurus	proefsleuven, vrijgave

2. Archeologisch vooronderzoek

2.1. *Historisch kader*

Voor de studie van de historische kaarten volstaat het te verwijzen naar de archeologienota waarvan akte is genomen, waarin de beschikbare historische kaarten en luchtfoto's uitgebreid zijn besproken.⁸ Een beknopte geschiedenis van Hoogstraten kan eveneens in deze archeologienota worden gevonden.⁹

2.2. *Archeologisch kader*

De CAI is weliswaar niet compleet, maar binnen het plangebied is één archeologische waarde aangetroffen, namelijk het bovengenoemde bureauonderzoek (ID 16810) (Figuur 5).¹⁰ In de bredere omgeving beschikken we over enige informatie. Niet alle waarden zullen hieronder worden opgesomd, alleen diegene op relatief korte afstand van het plangebied.

2.2.1. *Centraal Archeologische Inventaris*

ROMEINSE TIJD:

- **CAI ID 100797:** Herselt, Vosdonken 1: Mogelijk twee Romeinse vlakgraven met bijgiften.

NIEUWE TIJD:

- **CAI ID 103060:** Herselt, Stationsstraat 51: 18^e eeuwse pastorie gebouwd in 1735.
- **CAI ID 103062:** Herselt, Sint-Hubertuskerk: oudst gekende vermelding dateert uit 1541. Ze is gesloopt in 1788 en nadien heropgebouwd in de periode 1789-1791.
- **CAI ID 158705:** Herselt, Kerselarestreet: Losse vondsten aangetroffen tijdens een archeologisch terreinverkenning.

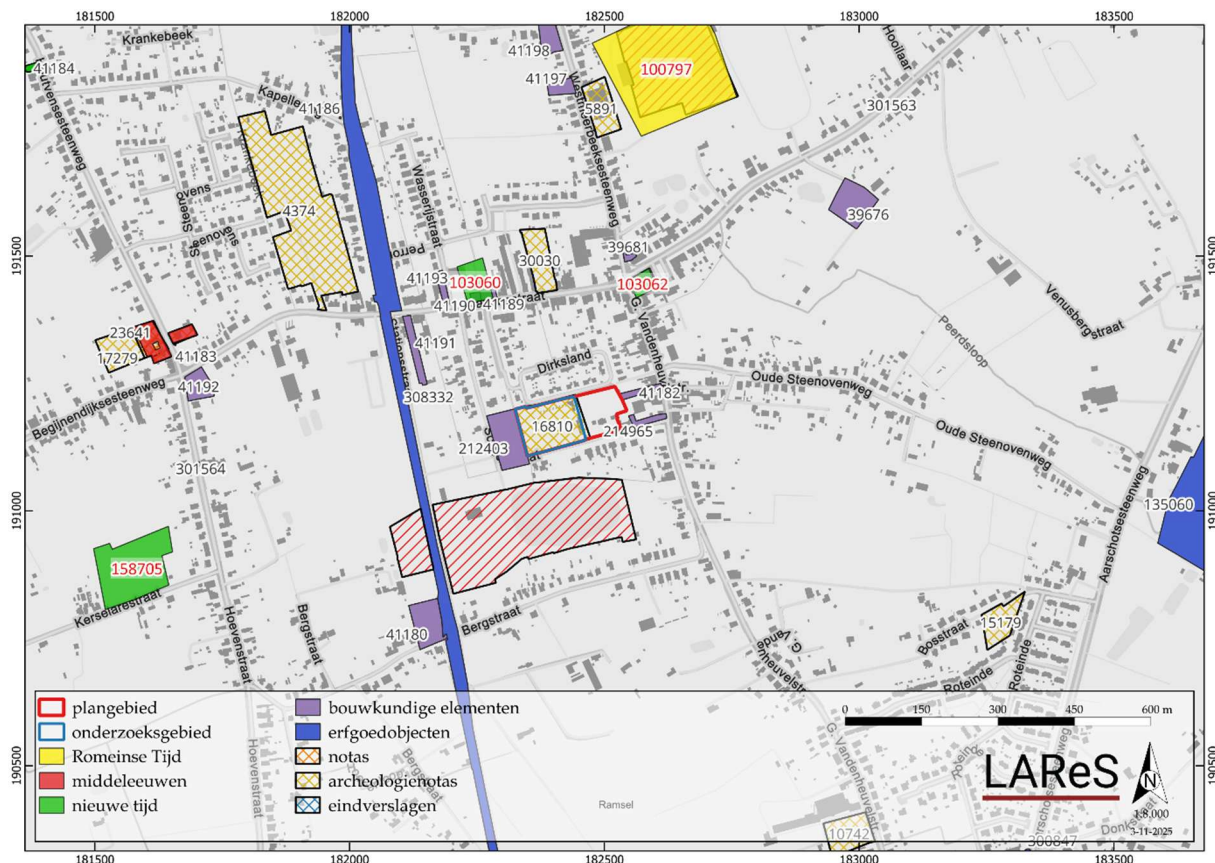
Er zijn geen directe aanwijzingen gevonden voor het treffen van resten uit de wereldoorlogen, maar dit betekent niet dat zij niet gevonden kunnen worden.

---

⁸ HEIRBAUT & JENNES 2023a, 12-18.

⁹ HEIRBAUT & JENNES 2023a, 12.

¹⁰ Voor alle waarden die in deze tekst zijn opgenomen, geldt dat de CAI is geraadpleegd op 22 maart 2023 (<https://cai.onroerenderfgoed.be>). Per genoemde waarde zal dit niet meer herhaald worden. Hetzelfde geldt voor de inventaris van het onroerend erfgoed.

Figuur 5. Overzicht van de waarden uit de CAI.¹¹

2.2.2. Overige inventarissen

Voor de vermelding van overige inventarissen hebben we ons beperkt tot wat er op korte afstand van het plangebied aanwezig is.

Archeologienota's en nota's:

Voor de vermelding van overige inventarissen hebben we ons beperkt tot wat er op korte afstand van het plangebied aanwezig is. Belangrijk is de archeologienota die is geschreven voor het huidige plangebied, echter voor een eerder bouwproject (ID 16810).¹² Het betreft exact hetzelfde plangebied met bijgevolg dezelfde archeologische, historische en aardkundige gegevens. Op basis van de gegevens uit het bureauonderzoek werd een verwachting opgesteld voor het aantreffen van een vindplaats vanaf de steentijd tot en met de middeleeuwen. Er werd bijgevolg besloten om een vervolgonderzoek uit te laten voeren, startend met een landschappelijk bodemonderzoek en gevolgd door eventuele vervolgonderzoeken met ingreep in de bodem.

¹¹ AGIV 2025b; CAI 2025; HEIRBAUT & JENNES 2023a, 23.

¹² ADRIAENSEN & VERRIJCKT 2020.

*Bouwkundige elementen en erfgoedobjecten:*¹³

Het plangebied grenst aan drie bouwkundige elementen. Net ten westen van het plangebied bevindt zich de voormalige meisjesschool van 1947 (ID212403). Net ten oosten van het plangebied zijn een vroeg 20e-eeuws woonstalhuis (ID 41182) en een art-decocafé uit 1933 (ID214965) terug te vinden.

*Gebieden Geen Archeologie (GGA):*¹⁴

Net ten zuiden van het plangebied ligt een gebied waar op basis van waarnemingen en vaststellingen een zone kon gemarkeerd worden als 'archeologievrij'. Deze zone werd in de 19e en 20e eeuw ontgonnen voor kleiwinning. De kleiputten zijn momenteel gedeeltelijk gedempt.

Verder zijn er geen waarden gevonden voor de onmiddellijke omgeving van het plangebied in:

- Vastgestelde inventaris/wetenschappelijke inventaris (landschapsatlas, historische tuinen en parken, houtige beplantingen, archeologische zones,-gehelen, orgels, wereldoorlog relict(en))
- Unesco Werelderfgoed
- Beheersplannen
- Erfgoedlandschappen

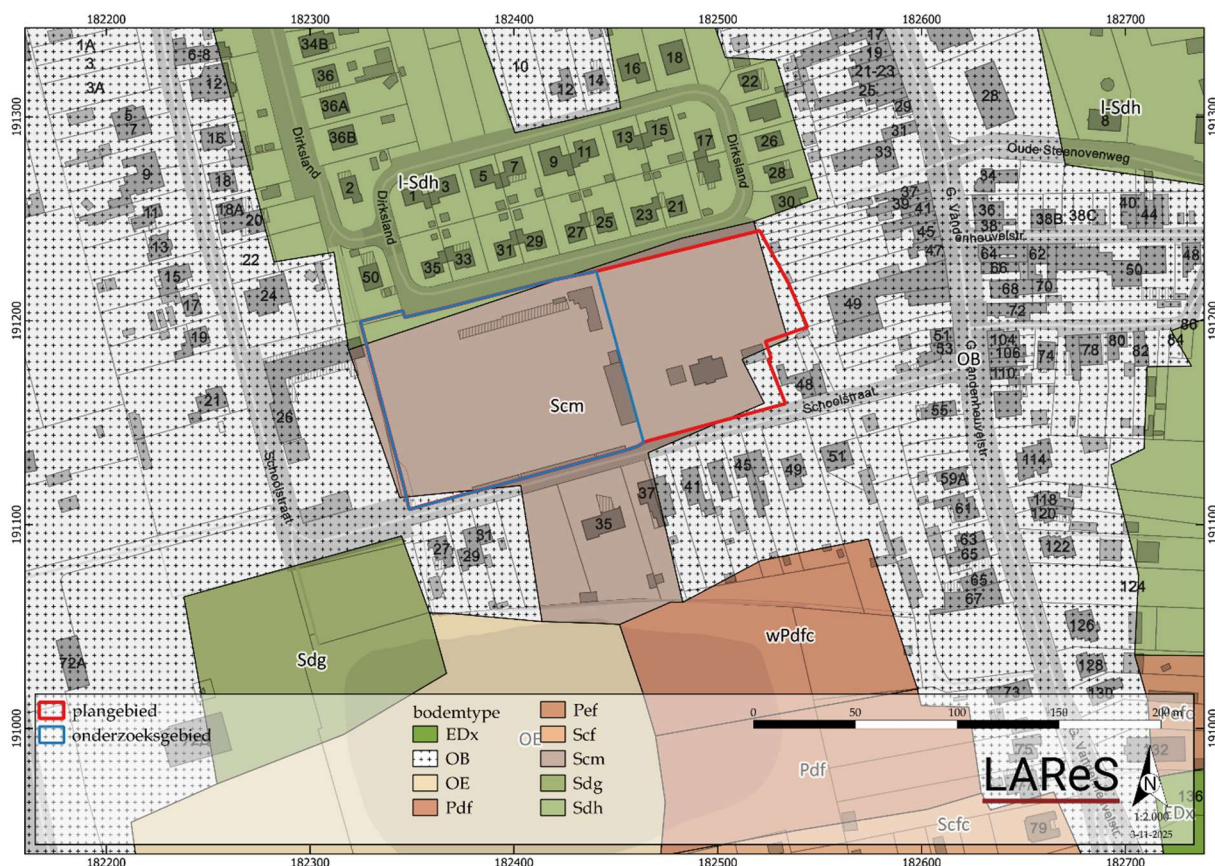
2.3. Landschappelijk kader

De landschapshistoriek van het plangebied wordt bepaald door de aanwezigheid van de Formatie van Boom, meer bepaald het Lid van Putte. De basis van de quartairgeologische sequentie wordt gevormd door eolische dekzanden (quartair profieltype 1). Op de bodemkaart van Vlaanderen (Figuur 6) staat het plangebied quasi volledig gekarteerd onder bodemtype **Scm** een matig droge (c), lemige zandbodem (S) met dikke antropogene humus A-horizont (m). Deze gronden worden gekenmerkt door een plaggendeek van meer dan 60 cm dik, dat eventueel rust op een begraven podzol. Roestverschijnselen komen voor vanaf ca. 60 à 90 cm -mv. Enkel in het uiterste oosten en zuidwesten is bodemtype **OB** gekarteerd. Van dit bodemtype wordt aangenomen dat het bodemprofiel door ingrijpen van de mens volledig gewijzigd of vernietigd is. In het uiterste noordwesten van het plangebied wordt bodemtype **1-Sdh** gekarteerd. Deze bodem betreft een matig natte (d), lemige zandbodem (S) met verbrokkelde Bs- of Bh-horizont (h). Op geringe diepte komt leem voor in de bodem en vertoont roestverschijnselen vanaf ca. 40 à 60 cm -mv. De podzol is verbrokkeld en gaat rechtstreeks over in een gegleyifieerde Cg-horizont. De humeuze bovengrond is homogeen, humeus en meer dan 30 cm dik.¹⁵

¹³ HEIRBAUT & JENNES 2023a, 23.

¹⁴ HEIRBAUT & JENNES 2023a, 23-24.

¹⁵ HEIRBAUT & JENNES 2023a, pp 19-22.

Figuur 6. Uitsnede van de bodemkaart.¹⁶

2.4. Archeologische verwachting¹⁷

Op basis van de landschappelijke situatie van het plangebied kan geconcludeerd worden dat het plangebied niet in een zogenaamde gradiëntsituatie is gelegen. De Peerdsloop ligt op ca. 330 m ten oosten van het plangebied. De kans op het aantreffen van een *in situ* steentijdartefactenvindplaats uit het paleo- of mesolithicum is bijgevolg laag in te schatten.

Vanaf het neolithicum wordt de landbouw geïntroduceerd. De aanwezigheid van vruchtbare gronden zijn hiervoor erg aantrekkelijk. In de omgeving van het plangebied zijn resten uit de Romeinse periode teruggevonden. De locatie op de flank van een verhevenheid op de drogere gronden maakt de kans op het aantreffen van een vindplaats vanaf het neolithicum middelhoog. Deze middelhoge potentie kan doorgetrokken worden tot in de middeleeuwen. Vondsten kunnen bestaan uit stenen, metalen of ceramische resten. Verder kunnen ook sporen als paalsporen, haardsporen, kuilen, e.a. voorkomen. Onder het maaiveld en het plaggendek zullen de resten en sporen zich in context bevinden.

Vanaf de nieuwe tijd is op basis van historische kaarten te zien dat het plangebied in

¹⁶ AGIV 2025b; AGIV 2025a; HEIRBAUT & JENNES 2023a, 21.

¹⁷ HEIRBAUT & JENNES 2023a, 27-28.

gebruik was als akker of weiland. Deze kaarten vertonen veelal een situatie die terug te brengen is tot in de late middeleeuwen. Bijgevolg is de kans op het aantreffen van een vindplaats vanaf vermoedelijk de late middeleeuwen, maar zeker vanaf de nieuwe tijd, eerder laag in te schatten.

Vanuit de bureaustudie kan geconcludeerd worden dat er voor dit terrein sprake is van een middelhoge potentie wat betreft de periode neolithicum tot en met de (volle) middeleeuwen. Verder archeologisch vooronderzoek om beter de archeologische potentie van dit terrein in te kunnen schatten wordt raadzaam geacht vanuit een kosten-batenanalyse, waarbij rekening is gehouden met de inspanning van verder onderzoek in functie van kennisvermeerdering. In het programma van maatregelen wordt onderbouwd welke typen vooronderzoek aangewend moeten worden.

3. Onderzoeksoopdracht, methoden en technieken

3.1. *Onderzoeksstrategie*

Tijdens het bureauonderzoek is duidelijk geworden dat het niet mogelijk was om vast te stellen of er sprake was van een eventuele archeologische site, en wat de kenmerken en de bewaringstoestand hiervan zouden zijn. Wel kon ingeschat worden dat de impact van de werken van die aard zouden zijn dat zij een grote en onomkeerbare impact op dit mogelijke archeologische archief zouden hebben. Om die reden moest bijkomend vooronderzoek uitgevoerd worden.

3.2. *Onderzoeksvragen*¹⁸

Om bovenstaande te kunnen realiseren, is voorafgaand aan het vooronderzoek met ingreep in de bodem een aantal onderzoeksvraagstellingen geformuleerd:

Landschap en bodem:

- Is de oorspronkelijke bodem intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en zo ja, in welke mate?
- Wat is de opbouw van de bodem (waargenomen horizonten, beschrijving en duiding)?
- Hebben er post-depositionele processen plaatsgevonden en welk effect hebben deze gehad op de archeologische resten?

Algemeen:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig in het te ontwikkelen gebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze sporen?
- Zijn er archeologische vondsten aanwezig in het te ontwikkelen gebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze vondsten?
- Wat is de bewaringskwaliteit van de vondsten?
- Wat is de ruimtelijke begrenzing van de sporen (zowel horizontaal als verticaal; strekt de site zich uit buiten de grenzen van het te ontwikkelen gebied)?
- Wat is de chronologische begrenzing van de sporen? Behoren ze tot één of meerdere perioden?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de archeologische vindplaats(en)?
- Is er mogelijkheid tot behoud in situ? Zo niet, welke maatregelen worden dan voorgesteld om de archeologische waarden veilig te stellen?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? Is er voor het beantwoorden van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijk onderzoek nodig? Zo ja, welk type staalname is hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

---

¹⁸ HEIRBAUT & JENNES 2023b, 10-12.

- Dient er verder archeologisch onderzoek (opgraving) te worden uitgevoerd op basis van de resultaten van het archeologisch vooronderzoek?

Nederzettingsterreinen:

- Zijn er aanwijzingen voor nederzettingsterreinen in het te ontwikkelen gebied? Zo ja: uit welke periode dateren deze, en waren ze tijdelijk of permanent?
- Zijn er aanwijzingen voor continuïteit of fasering van de nederzetting en/of structuren?
- Welke elementen kunnen bijdragen tot de kennis van de economische en sociale relaties in de verschillende perioden/fasen?
- Wat is de relatie van de vindplaats tot deze in de ruimere omgeving?
- Zijn er aanwijzingen voor andersoortig gebruik van het terrein (anders dan bewoning, bijvoorbeeld funeraire contexten)? Zo ja: uit welke periode dateren deze, en waren ze tijdelijk of permanent?
- Zijn er sporen van landbouwactiviteiten (ploegsporen, veldindeling, ...) gelinkt aan het historisch terreingebruik zoals waargenomen op de historische kaarten?
- Zijn er sporen van ambachtelijke activiteiten?
- Zijn er sporen van agrarische activiteiten?
- Zijn er sporen van landgebruik (zoals perceelsindeling, wegen, akkers, grondstofwinning)?

Grafvelden:

- Zijn er graven aangetroffen in het te ontwikkelen gebied?
- Hoe dateren deze?
- Kunnen ze gerelateerd worden aan reeds bekende vindplaatsen in de omgeving?
- Zijn de inhumatieresten/crematieresten goed bewaard?
- Is er sprake van bijgaven, en wat voor informatie leveren deze op?
- Is er sprake van een grafritueel, en hoe manifesteert zich dat?

Het beantwoorden van de onderzoeksvragen, voor zover ze te beantwoorden zijn, zal in een lopende tekst worden gedaan in plaats van puntsgewijs. Op deze manier wordt de leesbaarheid van de conclusie gewaarborgd, ook tegenover een niet-gespecialiseerde lezer.

3.3. *Randvoorwaarden*

Voor het uitvoeren van het proefsleuvenonderzoek zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

4. Proefsleuvenonderzoek

4.1. Methodiek

4.1.1. Voorgestelde proefsleuvenplan in het programma van maatregelen¹⁹

Het totale plangebied is 17.839 m² groot. Echter, niet het hele plangebied komt in aanmerking voor het proefsleuvenonderzoek aangezien het plangebied is opgedeeld in twee fases. Het onderzoeksgebied voor fase 1 bedraagt 10.895 m². Dit betekent dat, rekening houdend met de dekkingsgraad van 12,5 % die door de Code van Goede Praktijk is voorgeschreven, er ongeveer 1.360 m² onderzocht moet worden. Hiervan bedraagt 1.100 m² proefsleuf (10 %) en 260 m² volgsleuven of proefputten (2,5 %). Aanvullend kunnen nog bijkomende kijkputten of volgsleuven aangelegd worden.

Het indicatieve puttenplan voor het proefsleuvenonderzoek is weergegeven in Figuur 7. De sleuven kunnen nog aangepast worden als de situatie daarom vraagt. De proefsleuven zijn zodanig verspreid over het te ontwikkelen gebied dat op een efficiënte manier inzicht verkregen kan worden in de aan- of afwezigheid van archeologische sporen en vondsten en er voldoende ruimte is om eventuele volgsleuven of kijkputten aan te leggen.

De proefsleuven zijn 2 m breed, tenzij lokaal een verbreding nodig is om sporen beter te kunnen interpreteren, in functie van het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Er worden zes noordoost-zuidwest georiënteerde sleuven voorzien. Deze sleuven geven een goed inzicht in de mogelijke archeologische resten die in het plangebied zouden kunnen zijn.

Hierdoor wordt een dekking bereikt van 1.200 m². Dit is iets hoger dan de beoogde 1.100 m². De lengte van de sleuven kan tijdens het veldwerk worden aangepast omwille van de lokale situatie op het terrein. Hierbij zal ten allen tijde worden geprobeerd zoveel mogelijk van het geplande oppervlak open te leggen en indien mogelijk zal naar een alternatieve oplossing gezocht worden.

De onderlinge afstand tussen de proefsleuven bedraagt 15 m. De positie van de proefsleuven, zoals op figuur 2 is aangegeven, is indicatief. Het is toegestaan de exacte positie van de proefsleuven te wijzigen om praktische redenen of indien blijkt dat er zich, tegen de huidige verwachting in, toch een grote, diepgaande (recente) verstoring heeft voorgedaan op de positie van de betreffende proefsleuven. Idealiter wordt zo min mogelijk afgeweken van de voorgestelde locatie, hoewel uiteraard wel – indien nodig – uitbreidingen, proefputten en/of volgsleuven aangelegd kunnen worden om de resten op een gedegen manier te kunnen registreren en waarden, de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden en de onderzoeksdoelen te bereiken.

---

¹⁹ HEIRBAUT & JENNES 2023b, 13-14.

Figuur 7. Ingeplande proefsleuven op orthofoto en GRB-kaart.²⁰

4.1.2. Uitgevoerde puttenplan

In totaal zijn zes proefsleuven gegraven op de locatie die in het Programma van Maatregelen van de archeologienota met ID 29940²¹ werd voorgeschreven. De aangelegde werkputten hebben een gemiddelde lengte van ca. 103 m, met uitzondering van de meest noordelijke proefsleuf (proefsleuf nr. 6). De meest noordelijke proefsleuf werd ingekort (tot slechts 33 m), aangezien in de noordwestelijke hoek van het plangebied nog hoogstambomen aanwezig zijn (welke behouden blijven). De graafmachine kon hierdoor de noordwestelijke hoek van het terrein niet bereiken (ca. 966 m²). In de noordoostelijke hoek was de ruimte tussen de gracht, die het onderzoeksgebied langs noordelijke zijde begrenst, en het gebouw niet breed genoeg om de proefsleuf verder uit te graven. In totaal werd op deze manier ca. 1.123 m² aangelegd, wat goed is voor een dekkingsgraad van 10,4 % van het totale onderzoeksgebied ofwel 11,4 % van de totale onderzoekbare zone.

Aangezien geen proefsleuven konden worden aangelegd in de noordwestelijke hoek van het onderzoeksgebied, werden hier (ter compensatie) nog twee bijkomende boringen gezet om op deze manier uitspraak te kunnen doen over de bodemopbouw en diepte van het potentieel archeologische niveau.

²⁰ AGIV 2025b; AGIV 2024; HEIRBAUT & JENNES 2023b, 14.

²¹ HEIRBAUT & JENNES 2023b.

Figuur 8. Selectie van de terreinfo'to's genomen tijdens het proefsleuvenonderzoek.

Figuur 9. Uitgevoerd puttenplan tijdens het veldwerk.²²

Figuur 10. Aanwezige hoogstambomen in het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied.

4.1.3. Onderzoeksmethodiek tijdens het veldwerk

De proefsleuven zijn machinaal uitgegraven met een graafmachine met gladde bak. Deze bak had een afmeting van 2 m. De teelaarde is laagsgewijs verwijderd, waarbij de grond steeds is afgezocht naar vondsten. Onder de teelaarde werd de C-horizont zichtbaar, waarin zich over het grootste deel van het oppervlak van de proefsleuven. Ook op dit niveau is de bodem afgespeurd naar vondsten. Het vlak is op dit niveau

²² AGIV 2025b.

aangelegd op een diepte van ca. 45 tot 75 cm t.o.v. het huidige maaiveld. Enkel in de meest noordelijke proefsleuf situeerde het archeologische niveau zich dieper en dit op diepte van ca. 100 cm t.o.v. het huidige maaiveld.

In totaal zijn tijdens het proefsleuvenonderzoek vier profielputten aangelegd ten behoeve van het aardkundige onderzoek. De profielputten zijn gegraven tot minstens 30 cm in de moederbodem/C-horizont. Op deze manier kon de lokale bodemopbouw goed worden vastgelegd. De profielen werden gefotografeerd en getekend op schaal 1:20.

De sleufwanden, het vlak, de sporen, vlakhoogtes en de locatie van het bodemprofiel zijn met een GPS ingemeten. Hoogtematen zijn genomen om de 5 m en worden weergegeven in TAW (Tweede Algemene Waterpassing). Alle data zijn ingevoerd in een opgravingsdatabase, waarbij rekening is gehouden met de vereisten die in de CGP zijn vastgelegd.

De vlakken van de proefsleuven zijn gefotografeerd, waarbij ervoor is gezorgd dat er enige overlap is. Ook de individuele sporen zijn gefotografeerd in het vlak (detailfoto's), en indien ze gecoupeerd werden is ook de coupe gefotografeerd. Vervolgens is de coupe getekend op schaal 1:20.

Vondsten zijn niet aangetroffen. Monsters (stalen) zijn vanwege het ontbreken van sporen, waarvan de vulling zich hiertoe leent, niet genomen. Natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie waren in deze dan ook niet aan de orde.

4.1.4. Onderzoeksmethodiek tijdens de uitwerking

Tijdens de uitwerking zijn alle aangetroffen sporen beschreven. Hiervan is de weerslag te vinden in paragraaf 5.3. De vondsten die werden geregistreerd tijdens het proefsleuvenonderzoek staan beschreven in paragraaf 5.4. Alle bodemprofielen zijn geïnterpreteerd, de weerslag hiervan is te vinden in paragraaf 5.2.

4.2. Landschappelijke ligging en bodemopbouw

4.2.1. Landschappelijke ligging

Tijdens de bureaustudie zijn de geologische en hydrografische situering, het grondgebruik en de ligging op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen reeds grondig beschreven. Dit zal hier niet meer herhaald worden, het volstaat hiernaar te verwijzen.²³ Uit de ruimere omgeving rondom het plangebied blijkt dat het plangebied behoort tot de oostelijke uitloper van de Vlaamse Vallei.²⁴

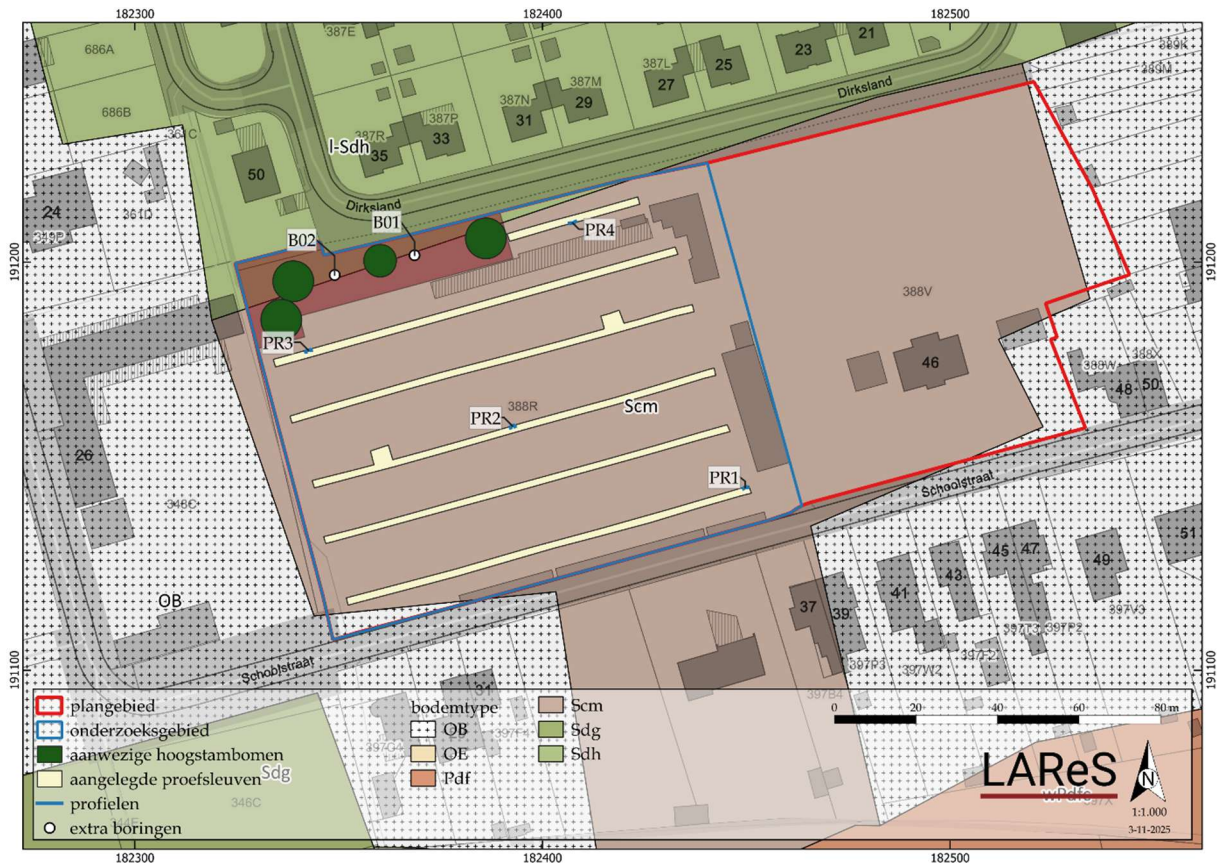
---

²³ HEIRBAUT & JENNES 2023a, 18-23.

²⁴ DE MOOR & PISSART 1992.

4.2.2. Bodemopbouw

In totaal zijn vier profielen aangelegd en beschreven. Hierbij is een 1m-sectie opgenomen, en dit tot minstens 30 cm in de C-horizont. Op Figuur 11 is de locatie van de profielen weergegeven. Het eerste bodemprofiel is aangelegd in het oostelijke deel van proefsleuf 1. Het tweede situeert zich centraal in proefsleuf 3. Het derde profiel situeert zich in het westelijke deel van proefsleuf 5. Het vierde en laatste profiel bevindt zich centraal in de ingekorte proefsleuf nr. 6.

Figuur 11. Locatie van de geregistreerde bodemprofielen op bodemkaart en GRB-kaart.²⁵

Op basis van de resultaten van de aangelegde, kan gesteld worden dat de bodem binnen de contouren van het onderzoeksgebied hoofdzakelijk van het type A-op-C is. Hierbij wordt de moederbodem/C-horizont rechtstreeks afgedekt door één of meerdere A-horizonten, profielen 1 en 2 zijn hiervoor kenmerkend en kunnen aanzien worden als referentieprofielen voor het grootste deel van het onderzoeksgebied (Figuur 12 en Figuur 13). Van boven naar onder kunnen volgende bodemhorizonten worden onderscheiden:

1. Een ca. 30 cm dikke, donker bruinrijze Ap-horizont
2. Een ca. 30 cm dikke, (licht) bruine Ap2-horizont/oudere ploeglaag

²⁵ AGIV 2025a; AGIV 2025b.

3. (enkel in profiel 1), een (licht) grijze Ap3-horizont/restant van de oudste ploeglaag, vermoedelijk uit de metaaltijden.
4. De zandige, gele moederbodem/C-horizont manifesteert zich op een diepte tussen 60 en 75 cm t.o.v. het huidige maaiveld.

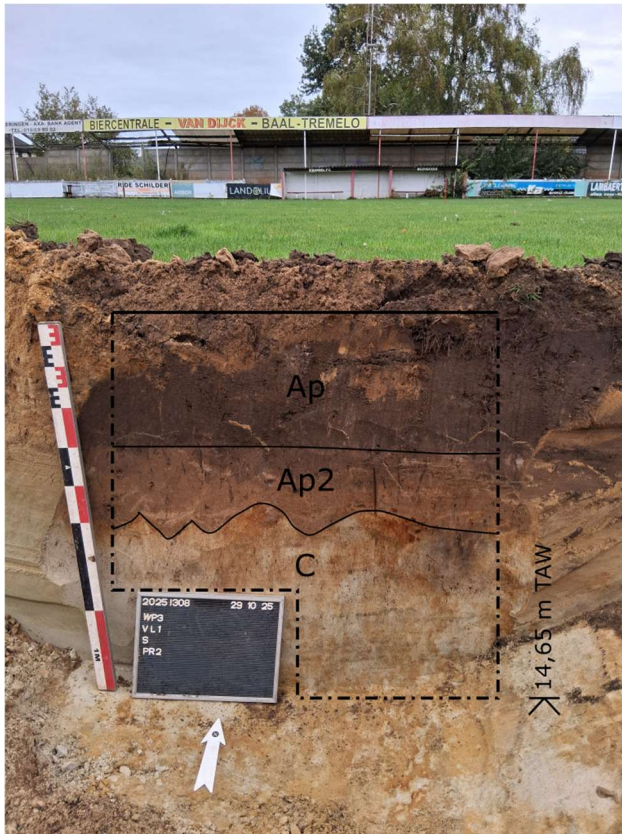
Naar het noorden toe is de oorspronkelijke/natuurlijke bodemopbouw beter bewaard gebleven. Dit werd zichtbaar in profielen 3 en 4 (Figuur 14 en Figuur 15). Ter hoogte van deze profielen konden nog (geroerde) restanten van de oorspronkelijke/natuurlijke E- en/of B-horizonten worden vastgesteld. Van boven naar onder kunnen volgende bodemhorizonten worden onderscheiden:

1. Een 20 tot 30 cm dikke, donker bruingrijze Ap-horizont.
2. Een ca. 20 cm dikke, bruine Ap2-horizont (oudere ploeglaag)
3. Een 10 tot 15 cm dikke, verstoorde A/E/B-horizont met daarin materiaal afkomstig van de bovenliggende A-horizont en onderliggende E en/of B-horizonten. Deze horizont is naar alle waarschijnlijkheid het resultaat van landbouwactiviteiten in het verleden (ploegen, drainage,...).
4. (enkel in profiel 4), een licht bruingrijze EB-horizont met een dikte van ca. 20 cm
5. De zandige, gele moederbodem/C-horizont manifesteert zich op een diepte tussen 60 (profiel 3) en 120 cm (profiel 4) t.o.v. het huidige maaiveld.

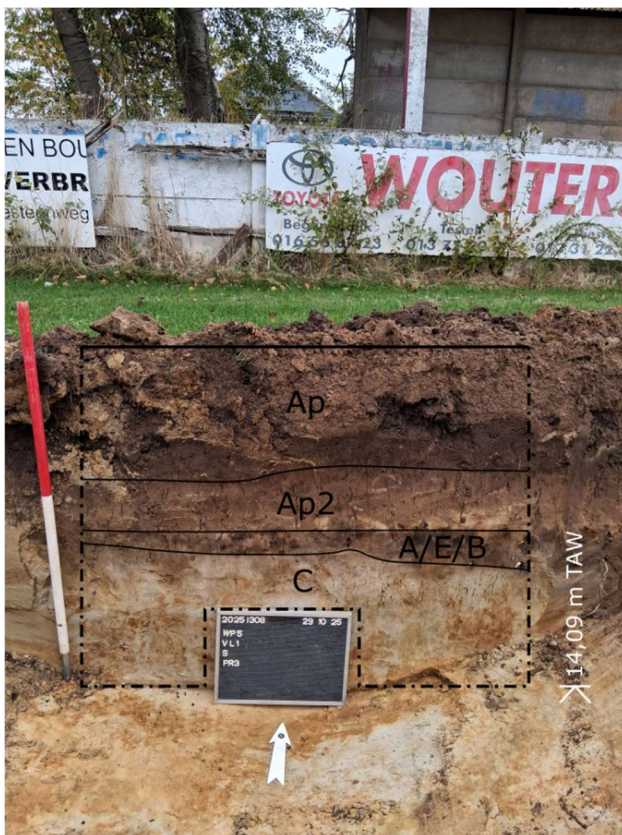
Het vierde en laatste profiel wijkt licht af van de overige profielen, aangezien hier de bovenste 40 cm bestaat uit een ophogingslaag met recente materialen in (blikjes, kroonkurken, plastic ...)

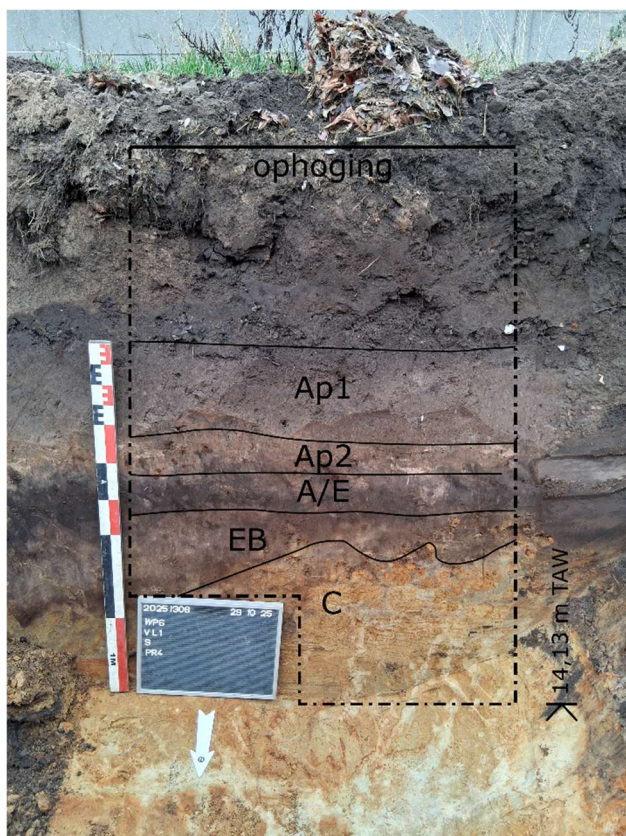
Figuur 12. Profiel 1 in proefsleuf 1. ©LARES

Figuur 13. Profiel 2 in proefsleuf 3. ©LARES

Figuur 14. Profiel 3 in proefsleuf 5. ©LARES

Figuur 15. Profiel 4 in proefsleuf 6. ©LARES

Om de bodemopbouw en diepte van het potentiële archeologische niveau in de meest noordwestelijke hoek van het plangebied in kaart te brengen, werden hier nog twee bijkomende boringen gezet (aangezien de graafmachine deze zone niet kon bereiken). Deze zone is het laagste punt binnen het onderzoeksgebied en situeert zich zo'n 40 cm lager dan de noordoostelijke hoek van het plangebied (proefsleuf 6). Dit kan verklaard worden door de afwezigheid van de ophogingslaag die werd aangetroffen ter hoogte van proefsleuf 6. De bodemopbouw zelf lijkt sterk op deze die in profiel 4 werd aangetroffen. Onder de aanwezige A-horizonten bevinden zich nog E/B-horizont (boring 1; Figuur 16) en EB-horizont (boring 2; Figuur 17). Het potentieel archeologisch niveau situeert zich hier op een diepte tussen 50 cm en 60 cm t.o.v. het huidige maaiveld, wat overeenkomt met het archeologische niveau in profiel 4 (wanneer de ophogingslaag van 40 cm dik in rekening wordt gebracht).

Concluderend kan gesteld worden dat de bodem binnen de contouren van het onderzoeksgebied hoofdzakelijk gekenmerkt wordt door een A-op-C bodemopbouw. Deze bodemopbouw is het gevolg van vroegere landbouwactiviteiten (ploegen, drainage...) binnen de contouren van het plangebied. Onder invloed van deze activiteiten werd de originele/natuurlijke bodemopbouw in het verleden reeds verstoord/afgetopt tot in de moederbodem/C-horizont. Naar het noorden toe is de oorspronkelijke/natuurlijke bodemopbouw beter bewaard gebleven en dit in de vorm van geroerde A/E/B-horizont en/of EB-horizont.

Figuur 16. Detailfoto van de eerste bijkomende boring. ©LARES

Figuur 17. Detailfoto van de tweede bijkomende boring. ©LARES

4.3. Sporen en structuren

Tijdens de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek werd slechts één archeologisch relevant grondspoor aangesneden (S1; Figuur 18 en Figuur 20). Het grondspoor betreft een dubbele wateringsgreppel, welke (op basis van het aangetroffen vondstmateriaal) gedateerd kan worden in de nieuwe tijd. Deze greppel heeft een noord-zuid oriëntatie en werd door alle aangelegde proefsleuven aangesneden, met uitzondering van proefsleuf 6. In proefsleuf 6 was de oostelijke helft van de aangelegde proefsleuf verstoord tot in de moederbodem/C-horizont. Het betreft hier een recente versterking aangezien hier autobanden en betonnen paaltjes in werden aangetroffen.

Overige grondsporen bestaan uitsluitend uit ploegsporen, sporen van wortelwerking

in de bodem, recente sporen afkomstig van het aanleggen van drainage en nutsleidingen. Bijkomend werden ook nog sub-recente weidepaaltjes (van voor de aanleg van het voetbalveld) aangetroffen doorheen het onderzoeksgebied en enkele recente paalkuilen afkomstig van de vroegere fasen van het voetbalveld.

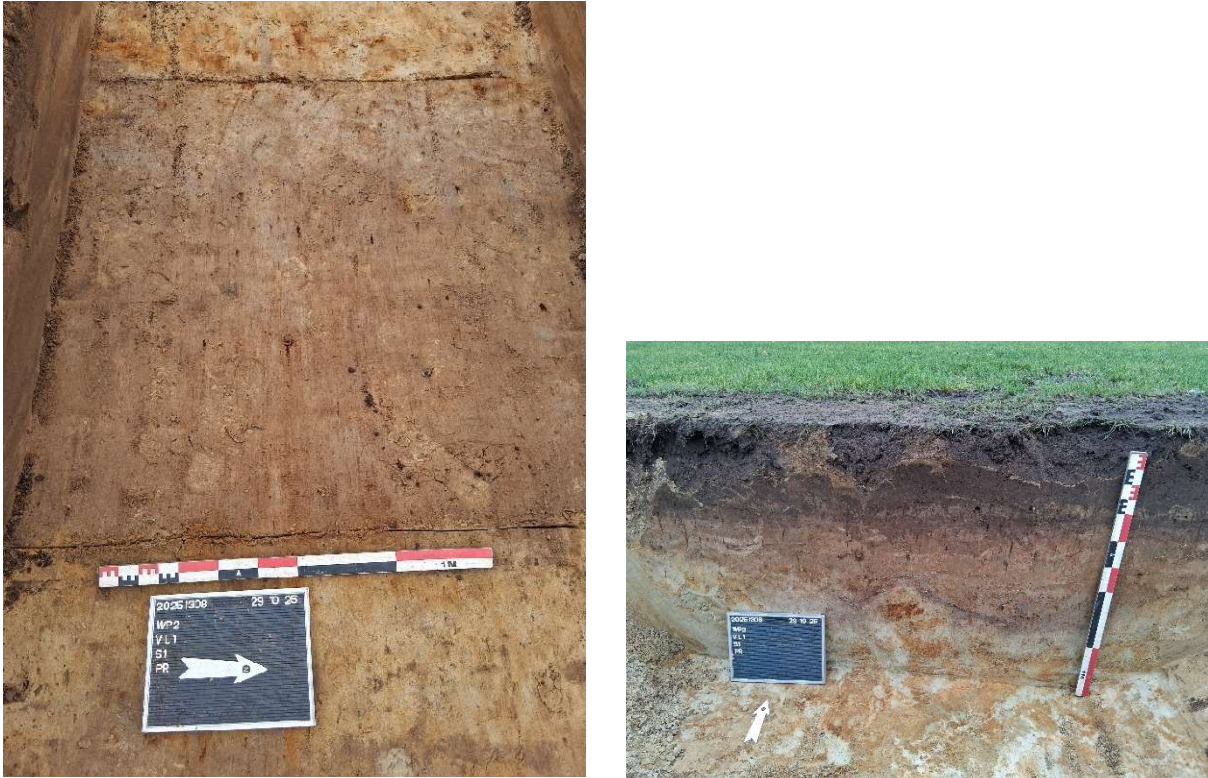

Figuur 18. Allesporenkaart (ASK) van het proefsleuvenonderzoek op GRB-kaart.²⁶

²⁶ AGIV 2025b; AGIV 2024

Figuur 19. Selectie van de vlakfoto's genomen tijdens het proefsleuvenonderzoek. ©LARES

Figuur 20. Vlak- en coupefoto van de greppel (S1) in proefsleuf 1, 2, 3, 4 en 5. ©LARES

4.4. Vondsten

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden slechts enkele archeologisch relevante vondsten gedaan. Het betreffen enkele fragmenten handgevormd aardewerk (metaaltijden) en enkele fragmenten geflazuurd rood aardewerk. Eén fragment handgevormd aardewerk en één fragment geflazuurd rood aardewerk (V1) werden aangetroffen in de vulling van de dubbele greppel (S1) in proefsleuf 3. Het andere fragment handgevormd aardewerk en geflazuurd rood aardewerk (V2) werden gevonden in de ploegsporen in proefsleuf 4. Bijkomend werd d.m.v. metaaldetectie ook één kogelhuls gedetecteerd (V3). Het betreft hier een kogelhuls van een Duits Mauser Gewehr 98 (G98), vermoedelijk uit de Eerste Wereldoorlog. De bodemstempel van deze huls is nog leesbaar en bevat de markeringen 5 (of 6)/18/S67/S.

Figuur 21. Detailfoto van de vondsten uit de greppel (S1) in proefsleuf 3 (V1). ©LARES

Figuur 22. Detailfoto van de vondsten die werden aangetroffen in de ploegsporen (V2). ©LARES

Figuur 23. Detailfoto van de metaaldetectievondst (V3). ©LARES

Gelet op het weinig vondstmateriaal en de informatieve waarde die ze reeds hebben opgeleverd, lijkt het niet noodzakelijk om deze vondsten verder te bewaren en kunnen deze worden gedeselecteerd.

Monsters (stalen) zijn vanwege het ontbreken van archeologisch relevante sporen, uitgezonderd een (perceels)greppel niet genomen. Natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie waren in deze dan ook niet aan de orde.

5. Conclusie en aanbevelingen

Teneinde een bekrachtigde archeologienota toe te kunnen voegen aan de vergunningsaanvraag voor de geplande verkaveling aan de Schoolstraat in Herselt was reeds een bureaustudie uitgevoerd,²⁷ waaruit gebleken is dat de archeologische potentie voor dit terrein laag was voor de aanwezigheid van prehistorische artefactensites. Het potentieel voor de aanwezigheid van (proto)historische vindplaatsen/sporen sites uit de periode van het neolithicum tot en met de (late) middeleeuwen werd als middelhoog ingeschat. Het proefsleuvenonderzoek heeft plaats gevonden op 29 oktober 2025. Het vooronderzoek is uitgevoerd om dit archeologisch potentieel aan te tonen dan wel te ontkrachten. Op basis van het assessment van de resultaten is een inschatting gemaakt van het potentieel voor kennisvermeerdering van het terrein, waarna een advies over de te nemen vervolgstap kan geformuleerd worden.

5.1. *Analyse en conclusie*

Op basis van het reeds uitgevoerde bureauonderzoek bleek dat het terrein een lage potentie had voor de aanwezigheid van prehistorische artefactensites. Voor de aanwezigheid van sporensites vanaf het neolithicum tot en met (late) middeleeuwen werd een middelhoge potentie opgesteld.

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek waren eveneens negatief op de aanwezigheid van enige sporen en/of structuren uit eender welke (pre)historische periode, met uitzondering van één dubbele wateringsgracht (ten vroegste) uit de nieuwe tijd. Overige grondsporen bestaan uitsluitend uit ploegsporen, sporen van wortelwerking in de bodem, recente sporen afkomstig van het aanleggen van drainage en nutsleidingen. Bijkomend werden ook nog sub-recente weidepaaltjes (van voor de aanleg van het voetbalveld) aangetroffen doorheen het onderzoeksgebied en enkele recente paalkuilen afkomstig van de vroegere fasen van het voetbalveld. Het aangetroffen vondstmateriaal bestaat uit twee scherven handgevormd aardewerk, twee scherven geglazuurd rood aardewerk en één kogelhuls uit (vermoedelijk de Eerste Wereld Oorlog). De aardewerkfragmenten werden aangetroffen in de greppel (S1) en de ploegsporen. Telkens werd één fragment handgevormd aardewerk teruggevonden tezamen met een fragment geglazuurd rood aardewerk. Hierdoor kan gesteld worden dat de archeologische potentie van het terrein eerder laag tot onbestaande is en dit voor alle pre-, proto- en historische periodes.

5.2. *Aanbevelingen*

Op basis van de resultaten van het vooronderzoek kan geconcludeerd worden dat er zich binnen de grenzen van het plangebied geen behoudenswaardige archeologische site bevindt. Verder archeologisch onderzoek (in de vorm van een opgraving) zal geen

---

²⁷ HEIRBAUT & JENNES 2023a; HEIRBAUT & JENNES 2023b.

kennisvermeerdering betekenen en is bijgevolg niet noodzakelijk. Een programma van maatregelen werd dan ook niet uitgewerkt.

Literatuur

Geraadpleegde websites

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be>

<http://www.geopunt.be/>

Geraadpleegde literatuur

ADRIAENSEN, J. & VERRIJCKT, J., 2020. *Archeologienota Herselt - Schoolstraat, Verslag van Resultaten, J. Verrijckt Archeologie & Advies Rapport nr. 0441.*, Beerse. Available at: <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/16810>.

AGIV, 2025a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Bodemkaart. Available at: <https://www.geopunt.be/>.

AGIV, 2025b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB). Available at: <https://www.geopunt.be/>.

AGIV, 2024. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaiek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.

AGIV, 2025c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <https://www.geopunt.be/>.

CAI, 2025. Centraal Archeologische Inventaris. Available at: cai.onroerenderfgoed.be.

HEIRBAUT, E.N.A. & JENNES, N., 2023a. *De geplande nieuwbouwwoningen aan de Schoolstraat te Ramsel, Herselt (fase 1), Archeologienota Deel I, LAReS-rapport 715.*, Halle-Zoersel. Available at: <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/29940>.

HEIRBAUT, E.N.A. & JENNES, N., 2023b. *De geplande nieuwbouwwoningen aan de Schoolstraat te Ramsel, Herselt (fase 1), Archeologienota Deel II, LAReS-rapport 715.*, Halle-Zoersel. Available at: <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/29940>.

DE MOOR, G. & PISSART, A., 1992. Het reliëf. In J. DENIS, ed. *Geografie van België*. Brussel: Het Gemeentekrediet, pp. 130-215.

Lijst van figuren

FIGUUR 1. PLANGEBIED OP TOPOGRAFISCHE KAART.	6
FIGUUR 2. PLANGEBIED OP KADASTERKAART (GRB-KAART).....	7
FIGUUR 3. INPLANTINGSPLAN BESTAANDE TOESTAND.	8
FIGUUR 4. INPLANTINGSPLAN NIEUWE TOESTAND.....	9
FIGUUR 5. OVERZICHT VAN DE WAARDEN UIT DE CAI.....	12
FIGUUR 6. UITSNEDE VAN DE BODEMKAART.	14
FIGUUR 7. INGEPLANDE PROEFSLEUVEN OP ORTHOFOTO EN GRB-KAART.	19
FIGUUR 8. SELECTIE VAN DE TERREINFOTO'S GENOMEN TIJDENS HET PROEFSLEUVENONDERZOEK.	20
FIGUUR 9. UITGEVOERD PUTTENPLAN TIJDENS HET VELDWERK.	21
FIGUUR 10. AANWEZIGE HOOGSTAMBOMEN IN HET NOORDWESTELIJKE DEEL VAN HET ONDERZOEKSGBIED.	21
FIGUUR 11. LOCATIE VAN DE GEREGISTREERDE BODEMPROFIELEN OP BODEMKAART EN GRB-KAART.	23
FIGUUR 12. PROFIEL 1 IN PROEFSLEUF 1. ©LARES.....	24
FIGUUR 13. PROFIEL 2 IN PROEFSLEUF 3. ©LARES.....	25
FIGUUR 14. PROFIEL 3 IN PROEFSLEUF 5. ©LARES.....	25
FIGUUR 15. PROFIEL 4 IN PROEFSLEUF 6. ©LARES.....	26
FIGUUR 16. DETAILFOTO VAN DE EERSTE BIJKOMENDE BORING. ©LARES	27
FIGUUR 17. DETAILFOTO VAN DE TWEEDE BIJKOMENDE BORING. ©LARES.....	27
FIGUUR 18. ALLESPORENKAART (ASK) VAN HET PROEFSLEUVENONDERZOEK OP GRB-KAART.	29
FIGUUR 19. SELECTIE VAN DE VLAKFOTO'S GENOMEN TIJDENS HET PROEFSLEUVENONDERZOEK. ©LARES	30
FIGUUR 20. VLAK- EN COUPEFOTO VAN DE GREPPEL (S1) IN PROEFSLEUF 1, 2, 3, 4 EN 5. ©LARES.....	31
FIGUUR 21. DETAILFOTO VAN DE VONDSTEN UIT DE GREPPEL (S1) IN PROEFSLEUF 3 (V1). ©LARES.....	32
FIGUUR 22. DETAILFOTO VAN DE VONDSTEN DIE WERDEN AANGETROFFEN IN DE PLOEGSPOREN (V2). ©LARES.....	32
FIGUUR 23. DETAILFOTO VAN DE METAALDETECTIEVONDST (V3). ©LARES	32

Lijst van bijlagen

projectcode	bijlagenr.	omschrijving	schaal	datum aanmaak	van
2025I308	1	allesporenkaart	1:650	4 november 2025	
2025I308	2	proefsleuvenkaart met ligging van absolute hoogtes van het vlak/sporen	1:750	4 november 2025	
2025I308	3	PS fotolijst		3 november 2025	
2025I308	4	PS sporenlijst		3 november 2025	
2025I308	5	PS profiellijst		3 november 2025	
2025I308	6	PS vondstenlijst		3 november 2025	
2025I308	7	shapefile van de contouren van de proefsleuven	1:1	3 november 2025	

Niet van toepassing in bijlagen:

- Lijst van plannen en tekeningen: zie lijst van figuren
- Stalenlijst
- Skeletformulieren
- Conservatierapport
- Resultaten van aardkundige en natuurwetenschappelijke analyses (ruwe data)